

**SPECIALIZED TYPES OF TOURISM
AS A TOOL FOR PRESERVING CULTURAL HERITAGE**

**СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ВИДИ ТУРИЗМУ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

Спеціалізований туризм нерозривно пов'язаний з концепцією культурної спадщини, яка охоплює як матеріальні, так і нематеріальні елементи культурного значення. Вивчення спеціалізованого туризму як феномена культурної спадщини дає змогу провести всебічний аналіз того, як туристичні практики сприяють збереженню і просуванню культурних цінностей. Це включає в себе вивчення ролі пам'ятних місць та історичних подій у формуванні туристичного досвіду і культурного сприйняття.

Тракувати спеціальний туризм можна як форму туризму, яка фокусується на задоволенні унікальних і вузькоспеціалізованих інтересів окремих груп туристів шляхом надання спеціалізованих туристичних продуктів і послуг. Цей напрям туризму характеризується високим ступенем адаптації та персоналізації пропозицій відповідно до конкретних потреб і вподобань туристів, що дає змогу створити унікальний і цілеспрямований досвід подорожей.

Туризм відіграє важливу роль у збереженні та розвитку культурної ідентичності, надаючи можливість взаємодіяти з культурною спадщиною та місцевими традиціями [4]. Наприклад, етнотуризм допомагає зберігати унікальні національні традиції [2; 5, с. 291], коли туристи беруть активну участь у культурних заходах, обрядах і звичаях місцевих спільнот. Це сприяє зміцненню культурної самобутності народів і передачі традицій майбутнім поколінням. Водночас, це дає змогу туристам розширювати свої знання про культуру та уклад життя різних народів, збагачуючи особистий досвід і розвиваючи культурну обізнаність.

Крім того, культурна ідентичність зберігається завдяки створенню та підтримці етнографічних музеїв, пам'яток і культурних центрів, які привертають увагу туристів. Ці об'єкти дають змогу туристам

глибше зрозуміти культурні цінності та традиції тієї чи іншої етнічної групи, що зміцнює як їхню власну, так і загальну культурну ідентичність. Туристи, своєю чергою, отримують унікальний досвід, який вони можуть застосувати в міжкультурних взаємодіях, тим самим розширюючи свої знання і підвищуючи рівень толерантності [6, с. 48–57; 7].

Важливим аспектом тут є двосторонній процес: місцеві громади, приймаючи туристів, отримують можливість демонструвати і продавати свої культурні продукти, а туристи, беручи участь у культурних заходах, сприяють розвитку місцевої економіки. Це стимулює збереження культурних традицій і запобігає їхньому вимиранню під впливом глобалізації.

У більшості країн світу культурний туризм тісно пов'язаний з освоєнням матеріальної спадщини: відвідування історичних будівель та місць, музеїв, галерей мистецтв, замків, церков тощо. Але, якщо ми розглядаємо спадщину як культурний ресурс туризму, ми також повинні враховувати нематеріальний аспект спадщини та елементи творчої складової культурного продукту туристської індустрії [9, с. 1225–1253]. Культурна спадщина може використовуватися в туристичній діяльності як символічний капітал [8].

Автор книги «Дослідження культурного туризму» Мелані К. Сміт [10, с. 948–950], узагальнюючи різноманітність практик та тенденцій культурного туризму, особливо виділяє відвідання об'єктів світової культурної спадщини, міський туризм, подієвий та фестивальний туризм [1, с. 17–26].

Україна володіє величезною і різноманітною культурною спадщиною, в якій відбилася її складна, драматична історія, різнобарвна палітра спрямованих на неї в різні часи цивілізаційних впливів. Кожен пам'ятник, меморіальний комплекс чи споруда є символом тієї чи іншої події чи епохи, котра відобразилась на житті наших предків, батьків і взагалі історії держави [3].

Спеціалізовані види туризму відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини, взаємодіючи з її матеріальними та нематеріальними елементами. Зростаючий інтерес до унікальних культурних практик, традицій та ідентичностей веде до розвитку спеціалізованих туристичних продуктів, що задовольняють специфічні інтереси різних груп туристів. Цей феномен формує нові можливості для збереження та популяризації культурних цінностей, сприяє глибшому розумінню локальних традицій, а також забезпечує економічну вигоду для місцевих громад.

Література:

1. Дичковський С.І. Культурний туризм індустріальної епохи: глобальні та локальні перспективи. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2020. № 2. С. 17–26.
2. Етнічний туризм: Збереження та відкриття культурного надбання. URL: <https://mindscope.biz.ua/etnichnyj-turyzm-zberezheniya-ta-vidkryttya-kulturnogo-nadbannya/>
3. Заваріка Г., Зеленко О. Сталий туризм як інструмент збереження культурної спадщини та відновлення постраждалих територій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39.
4. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності. URL: <https://infotour.in.ua/kuzmuk.htm>
5. Макарчук Н. Етнотуризм в соціокультурному середовищі: концепція дослідження. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2020. Випуск 14. С. 291.
6. Пап В., Котубей В., Грицько В. Культурний туризм як багатогранний феномен національної самоідентифікації. *Економічний форум*. 2022. № 1. С. 48–57.
7. Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Перспективи популяризації історичної спадщини та культурного туризму в Україні: досвід європейських країн». Львів : Растр-7, 2024. 154 с.
8. Dallen J. Timothy. Cultural heritage and tourism: An introduction. Bristol : CVB, 2011. 463 p.
9. Richards G. Creativity and tourism: The State of the Art. *Annals of Tourism Research*. 2008. Vol. 38, № 4. P. 1225–1253.
10. Stebbins R. Cultural tourism as serious leisure. *Annals of Tourism Research*. 1996. Vol. 23, Issue 4. P. 948–950.